

SAMOBORSKE

Br. 20

God. V.

Samobor, 15. listopada 1956.

List izlazi svakog 1. i 15. u mjesecu. — Cijena pojedinačnom broju 10 Din. — Tromjesečna pretplata 60 Din., polugodišnja 120 Din. — Tekući račun kod filijale Narodne banke u Samoboru broj 415-7-88. — Glavni i odgovorni urednik Marijan Grakalić, Janka Mišića, 16. Tiskara „Prosvjeta“ Samobor.

NOVINE

SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA OPĆINE SAMOBOR

ODRŽAVAJU SE ZBOROVI BIRAČA U NAŠOJ OPĆINI

Naplaćuju se komunalne usluge a da se ne koriste — Stojdraga: najvažniji problem vodovod — Biraju se novi školski odbori — Kolektivno osiguranje vinograda i stoke

Na području Samoborske općine započelo je održavanje zborova birača. Na dnevnom redu nalaze se izvještaji o radu školskih odbora, izbori novih školskih odbora, pitanje kolektivnog osiguranja protiv nepogoda, kao i pitanja iz sektora poljoprivredne i komunalne djelatnosti. Dosada su zborovi birača održani u Rudama, Manjoj Vasi, Stojdragi, IV. bloku Samobora i drugdje.

Vrlo je živ bio Zbor birača u IV. bloku u Samoboru. On je pretresao mnoge probleme ovoga dijela grada. Građani su naročito intenzivno diskutirali o gimnaziji u Samoboru. Predstavnik Narodnog odbora općine napomenuo je, da je u Samoboru najvažniji školski prostor, koji u sadašnjem kapacitetu nije dovoljan za Osmogodišnju školu, pa se nastava mora odvijati u nekoliko turnusa.

Birači IV. bloka postavili su i pitanje popravka kanalizacije u Gajevoj ulici, jer se ista nalazi u veoma derutnom stanju, zatim o polijevanju ulica, te o plaćanju kanalizacije i čistoće, koja se ne upotrebljava. Na zboru je rečeno, da ona kućanstva, koja ne upotrebljavaju javnu kanalizaciju, nisu obavezna plaćati upotrebu kanalizacije, a čistoća se plaća samo na užem gradskom području.

Kolektivno osiguranje vinograda naišlo je na načelno pristajanje građana, vlasnika vinograda i stoke, ali konačna odluka nije donesena.

U Stojdragi su birači raspravljali o uređenju seoskih putova, koje će sami popraviti. Zbor birača prihvatio je izvještaj o radu Školskog odbora i izabrao novi. Osim toga birači su diskutirali o dovršenju škole u Stojdragi, koju je još potrebno ožbukati. Osiguranje vinograda i stoke naišlo je na podršku birača, dok je od Obrtnih poduzeća — pogona autosaoobraćaja — zatraženo, da uvede još jednu autobusnu liniju tjedno u Žumberak.

Posebno je diskutirano o uvodenju vodovoda. Cijevi postoje u staroj vodovodnoj mreži, koja se zbog nedostatka motora ne može upotrebljavati. — Kako je nabavka motora previsoka investicija, to su birači govorili o izlasku na teren jednog vodovodnog stručnjaka, da ispita, može li se voda dovesti iz šume do ceste ili do škole prirodnim padom

Kako teče naplata poreza u Samoborskoj općini

Društvenim planom porez na dohodak iz poljoprivrede planiran je s 54.000.000, a naplaćen je do 30. IX. 31.220.000 dinara. U četvrtom kvartalu treba da se naplati 22.000.000 dinara. Porez na dohodak od zanatlija, ostalih zanimanja i u postotku od bruto prometa, bit će premašen, te će se naplatiti u ukupnom iznosu od 30.000.000 dinara. Također će se povećati uplata poreza za upotrebu tuđe radne snage, pa se predviđa, da će se ostvariti oko 3.000.000 dinara.

Općinski prirez od poljoprivrede preplaniran je za oko 2.000.000 dinara. Dosada je naplaćeno Din 19.000.000, a ostaje da se naplati u četvrtom kvartalu 24.000.000 dinara. Porez na promet od privatnika naplaćen je 16.000.000 dinara, te se još treba naplatiti 8.880.000 dinara.

Porez na vino je planiran s 2.144.000 dinara, te će se u cijelosti naplatiti. Općinske takse ostvarit će se s oko 3.000.000 dinara.

Kod prihoda iz privrede predviđa se manjak uslijed neizvršenja plana s 8.131.000 dinara; tako

po jednoj novoj trasi. Sada se ovo selo opskrbljuje voćom udaljenom oko 2,5 kilometra.

Na zborovima birača raspravljana su i druga pitanja od interesa i važnosti za pojedini kraj ili blok. M.

Sjednica Savjeta za proizvodnju, usluge i robni promet

Izvršenje društvenog plana općine Samobor

U prisustvu narodnih zastupnika Alojza Valečića i Stjepana Dovečera kao i predsjednika NOO-e Stanka Vugrinca održana je prije par dana sjednica Savjeta za proizvodnju, usluge i robni promet. — Raspravljalo se o izvršenju društvenog plana za I. polugodište, naredbi o zimskom radnom vremenu u trgovačkim i ugostiteljskim radnjama, te o drugim pitanjima.

Kod pretresanja izvršenja društvenog plana vodila se živa i opsežna diskusija. Istaknute su i slabosti u dosadašnjem radu. — Tako u poljoprivredi nisu na vrijeme izrađeni investicioni programi, po kojima bi trebalo ulagati sredstva u investicije, kao za sadnju 15 kat. jutara šljiva na području Žumberka, zatim nabava 10 kom krava za rasplod za isto područje, pa sadnja breskvika s međukulturom jagoda na površini od 10 kat. jutara oko Galgova i drugo.

Savjet je stavio u zadatak novoformiranoj referadi poljoprivrede i Poljoprivrednoj stanici, da ubrzano radi na izvršavanju zadataka u poljoprivredi, koji su predviđeni planom za ovu godinu.

Na sjednici je također ustanovljeno, da nisu dovršene pripreme za izgradnju jedne montažne zgrade, gdje bi bilo smješteno više zanatskih radionica socijalističkog sektora. Sporno je pitanje lokacije, pa je zaključeno, da se to uredi u što kraćem roku i da Obrtna poduzeća Samobora izrade investicioni program za tu izgradnju.

Odbijena je molba Poljoprivredne zadruge Novigrad na moru za otvaranje ugostiteljske radnje u Zagrebačkoj ulici (kuća Bošnjak), jer je Savjet stao na stanovište, da u tim poslovnim prostorijama treba biti zanatska djelatnost.

da se ukupni budžetski manjak predviđa s 11.531.000 dinara, pa za tu svotu treba u ovom kvartalu smanjiti rashode.

Učešće u dobiti privrednih organizacija iz nadležnosti općine predviđa se manje za 1.000.000 dinara od planiranog iznosa uslijed toga, što ugostiteljski objekti i jače poljoprivredne zadruge ne ostvaruju dobitke, već imaju osjetan manjak.

Kod privrednih organizacija će zemljarina biti ostvarena u iznosu od 3.246.000 dinara. Učešće u dobiti privrednih organizacija iz nadležnosti kotara predviđa se manje za 8.000.000 dinara, jer Tvornica stakla »Kristal« nije u stanju ostvariti planiranu proizvodnju radi većeg zastoja u remontu cjelokupnog pogona dok je tvornica električ. uređaja i aparata »Elektron« podbacila plan proizvodnje zbog nedostatka električne energije, zatim preseljenja jednog dijela pogona u novu zgradu, kao i radi teškoća u nabavi sirovina metalne industrije, a naročito radi slabe realizacije gotovih proizvoda, a što je slučaj i kod »Trudbenika«. (m)

VIJESTI

IZLOŽBA SAMOBORCA ZLATKA PRICE U ZAGREBU

U Grafičkom kabinetu Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu otvorena je ovih dana izložba grafičkih radova Samoborca Zlatka Price. Izložba je među umjetničkim krugovima pobudila živo zanimanje, a prostorije, u kojima je priredena, neprekidno su ispunjene posjetiocima.

37-GODIŠNJICA SKOJA

Povodom 37-godišnjice Saveza komunističke omladine Jugoslavije omladina Samobora položila je vijenac na Spomen-ploču na kući, gdje su 27. srpnja 1929. godine poginuli sekretari CK SKOJ-a Janko Mišić i Mijo Oreški, te član SKOJ-a Slavko Oreški. Grupi učenika u privredi govorio je sekretar Općinskog komiteta NOH-e Marijan Grakalić. — On se osvrnuo na stvaranje i borbeni put SKOJ-a, kao i na pogibiju drugova Janka Mišića i braće Oreški.

DRAGUTIN TADIJANOVIĆ U SAMOBORU

U okviru Narodnog sveučilišta održat će 19. o. mj. večer pjesnik Dragutin Tadijanović. On će govoriti o sebi i svojim radovima.

15 PROSVJETNIH RADNIKA POLAZIT ĆE SEMINARE U ZAGREBU

Pod predsjedništvom Ivice Šporera održana je ovih dana XV. redovna sjednica Savjeta za prosvjetu i kulturu općine Samobor. Na sjednici je podnesen izvještaj o početku školske godine, a raspravljalo se i o upućivanju 15 prosvjetnih radnika na seminare u Zagreb, kao i o drugim pitanjima. U Samoborskoj općini ima 4.254 školska obveznika, koji polaze 68 nižih i 53 viših odjeljenja.

Savjet je također odobrio nabavku knjiga za Samoborsku knjižnicu i čitaonicu u iznosu od Din 250.000, a isto tolika suma odobrena je i Gradskom muzeju u Samoboru.

ZAVRŠENE CISTERNE U GOLUBIĆIMA, PAUKOVIĆIMA I DELIVUKIMA

Ovih dana završene su vodovodne cisterne u Žumberačkim selima Golubići, Paukovići i Delivuki. Izgradnjom tih cisterna riješeno je pitanje vodoopskrbe u ovim selima. Naročito je pohvalno istaći stanovnike sela Paukovići, koji su svojim nesebičnim zalaganjem pospješili izgradnju cisterne u svojem selu. — Osim toga završava se i cisterna u selu Cerju.

UREĐUJU SE PUTOVI U SAMOBORSKOJ OPĆINI

Dovršen je put Dragonoš—Većki Lipovec. Na ovaj put dovezeno je 900 kubika kamena. Narodni odbor općine utrošio je za uređenje puta svega Din 114.000, dok je ostalo uređeno dobrovoljnim radom stanovnika obližnjih sela.

Također je dovršeno uređenje puta Klake—Konjščica, gdje je izgrađen potpuno novi most. Dovršava se put Budinjak—Jelinići, kao i drugi putovi u našoj općini.

Za sve općinske i kotarske ceste raspisana je licitacija za dovoz pijeska, koji će početi kroz par dana.

STAMBENA IZGRADNJA U NAŠOJ OPĆINI

Fond za stambenu izgradnju u Samoborskoj općini je potpuno iskorišten. Poduzeća, ustanove i kućni savjeti kreditirani su s 27.000.000, a privatna stambena izgradnja s 21.000.000 dinara. Ukupno je izdato 157 građevinskih dozvola za stambene objekte i 61 za gospodarske zgrade.

TJEDAN BORBE PROTIV TUBERKULOZE

28. X. — 4. XI. 1956.

I ovogodišnji Antituberkulozni tjedan, koji se održava po čitavoj našoj zemlji, treba da bude manifestacija naših nastojanja na tom području socijalno-medicinskog rada. Poznato je, da se kod nas godinama provodi organizirana protivtbc akcija: stvara se dobra evidencija tbc-bolesnika, da bi se na osnovu toga liječenjem, pedesnm smješavanjem aktivnih slučajeva oboljenja i poboljšanjem higijenskih uslova života smanjio broj oboljenja od tuberkuloze; a s druge strane da bi se preventivno-zaštitnim mjerama (poučavanje, higijenski odgoj, BCG-cijepljenje i dr.) zaštitili od tuberkuloze zdravi ljudi, napose djeca.

O značenju tuberkuloze — kao izrazite socijalne bolesti — pisano je u našem listu opširno već u više navrata (»Osvrt na jedan socijalnomedicinski problem« i dr. napisi). — Sigurno je, da za suzbijanje takva zla, koje predstavlja masovnu, »narodnu« bolest, treba mobilizirati sve snage, treba zainteresirati svakoga pojedinca, kao i sve naše organizacije — čitavo društvo. Svaki naš čovjek i na svakome mjestu — može i treba da sudjeluje u borbi protiv tuberkuloze.

U tome tjednu provest će se posvuda živa propagandna djelatnost radi upoznavanja tbc-oboljenja, radi upoznavanja potrebnih mjera i načina za njeno liječenje odnosno sprečavanje. Raspačavat će se tiskovni materijal o tuberkulozi, održavat će se brojna zdravstveno-poučna predavanja, vodit će se razgovori i savjetovanja po školama i u dispanzerima.

Bit će naglašena važnost zdravstveno-higijenskog prosvještavanja kao jakog faktora u suzbijanju tuberkuloze. Naše zdravstvene ustanove razvit će tom prilikom u pojačanoj mjeri svoju preventivnu (zaštitnu) službu: savjetovanjima bolesnih i zdravih, obavljanjem naročitih pregleda naročito djece i omladine (serijski i sistematski pregledi), kao i daljnjim razvijanjem svoje patronažne službe na užem i širem području.

Antituberkulozni dispanzer — kao centar borbe protiv tuberkuloze na teritoriju općine — povezat će se s našim društvima i organizacijama u nastojanju, da nitko ne ostane izvan zajedničkih akcija u tom tjednu pa i nadalje.

Dispanzer će staviti na uvid svoje podatke o raširenosti i o stanju tuberkuloze na svom radnom području, o dosad izvršenim mjerama i uspjesima protituberkuloznog djelovanja, kao i o izgle-

dima za daljnji rad, — pa tom prilikom poziva građanstvo, da posjeti dispanzer i upoznaje se s tim podacima. Napose će se sastaviti popisi ugrožene djece iz tbc-obitelji, kako bi se moglo pojačati sistematski rad na njihovoj zaštiti (upućivanje na općinavak, smještaj u zdrave obitelji, dodjela živžnih namirnica i t. d.).

Za uspjeh tih akcija i čitavog rada na suzbijanju tbc potrebno je — uz dobru volju i široko sudjelovanje pučanstva — još i dosta materijalnih sredstava. Organizacije Crvenog križa nastojat će, da prikupljanjem finansijskih sredstava stvore materijalnu bazu za daljnji rad.

Potrebno je stoga, da se svi založimo za što bolji uspjeh predviđenih priredaba, za prodaju značica i markica, za sakupljanje dobrovoljnih priloga.

Ovaj će se tjedan održati pod parolom: »SACUVAJMO NAŠU DJECU OD TUBERKULOZE«!

SAMOBORSKA INDUSTRIJA

»SAMOBORKINE« FASADE

Mnoge zgrade u Zagrebu, Beogradu, Sarajevu, Zenici i drugim jugoslavenskim gradovima, kao i sve građevine na Zagrebačkom velesajmu, žbukane su »Samoborkincem« nenatkriljivom žbukom »Terabona« i »Hirofa«. Ispiepliu se boje i nijanse. Fasade petorokratnica i čiteljskih kućica su lijepe i ukusne. Ali, to je tek jedan od mnogih proizvoda ove industrije građevnog materijala, koja je svojim artiklima poznata u svim krajevima naše zemlje.

Betonske cijevi za kanalizaciju s ležajem i bez ležaja promjera od 10 do 100 centimetara, pločice iz betona za teraco podove 10x10, 15x15 i 20x20 cm u sivoj, crnoj i crvenoj boji te u kombinacijama »šah« i »dijagonalno«, mramorna zrnca ca i brašno, betonska vratašca za dimnjake, sirovi gips, sipina, ukrasne vaze, stupovi za ogradu, bunarske školjke i niz drugih proizvoda, proizvodi se danas u pogonima ovoga poduzeća.

»Samoborka« eksploatira 2 pješčanika na Straniku i 1 u Gornjem Kraju, zatim rudnik sadre u Rudama, a u svojim odjeljenjima u Zagrebačkoj ulici proizvodi ostale artikle, te ima pogon i u Zagrebu.

Ukupno je u ovom poduzeću zaposleno 280 radnika, a prosjek plaće im je 9 500 dinara mjesečno. Samo gipsa se dnevno iskopa 25 tona, a za slijedeću godinu se predviđa iskop od 50 tona.

Zagrebački pioniri gostovali u Samoboru i Bregani

Pionirsko kazalište iz Zagreba izvelo je u Samoboru i Bregani komad Dana Tothrona »Ukradeni princ« i »Izgubljeni princeza« u prijevodu Mlada Veselinovića. U izvedbi programa učestvovalo je 27 glumaca. — Scena s malo dekora bila je uz pomoć pripovjedača efektna i uvjerljiva i dočaravala publici dvorane kineskog cara, pa špilju vođe razbojnika i kuću poštenog i siromašnog ribara. —

Mladi glumci izveli su komad odlično, i mali gledaoci bili su vidljivo oduševljeni. Ovaj komad, iako namijenjen djeci, mogu s mnogo zanimanja gledati i odrasli i jači pravi kulturni užitak.

Nažalost, u Bregani je komad izveden za vrlo malen broj gledalaca i šteta je, da se ulažu veliki troškovi, a da se ne poluči željeni cilj. Da u ovom slučaju nije bilo učenika iz Specijalnog zavoda Lug, iz same Bregane bilo bi ih vrlo malo.

NAŠA FOTOGRAFIJA

Izložbeni štand Tvornice čarapa »Sloboda« iz Samobora na ovogodišnjem Zagrebačkom velesajmu.

Završena proslava dječjeg tjedna

Od 1.—7. o. mj. održana je proslava »Dječjeg tjedna« u organizaciji društva »Naša djeca«. Prikazivani su filmovi za djecu i roditelje, te je u Samoboru i Bregani gostovalo Zagrebačko pionirsko kazalište. Dr. Božo Marković, liječnik iz Zagreba, održao je predavanje na temu »Što o nama misle naša djeca«. Tokom tjedna pojedini školski razredi priređivali su izlete u Zagreb i drugdje.

U subotu 6. o. mj. primio je pedesetero djece, predstavnike svih škola Samoborske općine, predsjednik NOO-e Samobor S. Vugrinec i zadržao se s njima duže vremena u razgovoru. Djeca su se zanimala za školske, komunalne i druge probleme.

Poziv, koji je privrednim organizacijama uputio Odjel za socijalnu politiku i narodno zdravlje, da u toku »Dječjeg tjedna« pruže materijalnu pomoć u Fond za dječju zaštitu, nije naišao na nikakav odaziv. Povodom toga saradnik našeg lista obratio se predsjedniku društva »Naša djeca« Ladislavu Babiću i nekim privrednim rukovodiocima o razlozima takvog stava.

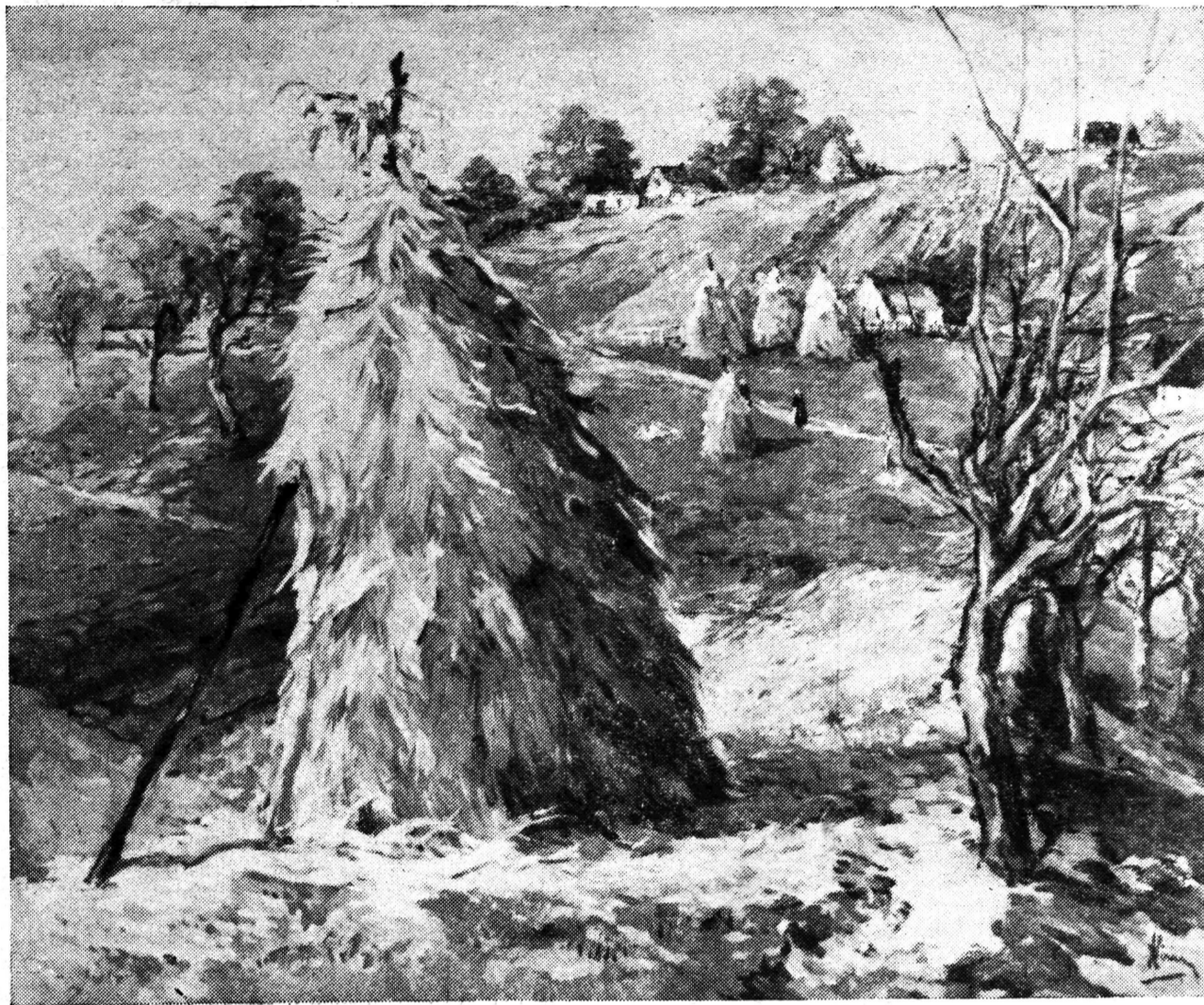
Drug Babić je rekao: »Vrlo smo iznenađeni stavom privrednih organizacija. U toku »Dječjeg tjedna« nije položen nijedan dinar u Fond za dječju zaštitu od strane privrednih organizacija«.

U »Elektronu« nam je odgovoreno: »Nema direktora«.

U »Kristalu«: »Upravni odbor nije zasjedao. — Mi ćemo dati, što smo u mogućnosti«.

A tako je odgovorio i drug iz »Vetseruma«. Ostale privredne organizacije nismo pitali, ali smatramo, da im je dužnost da daju svoj obol toj akciji.

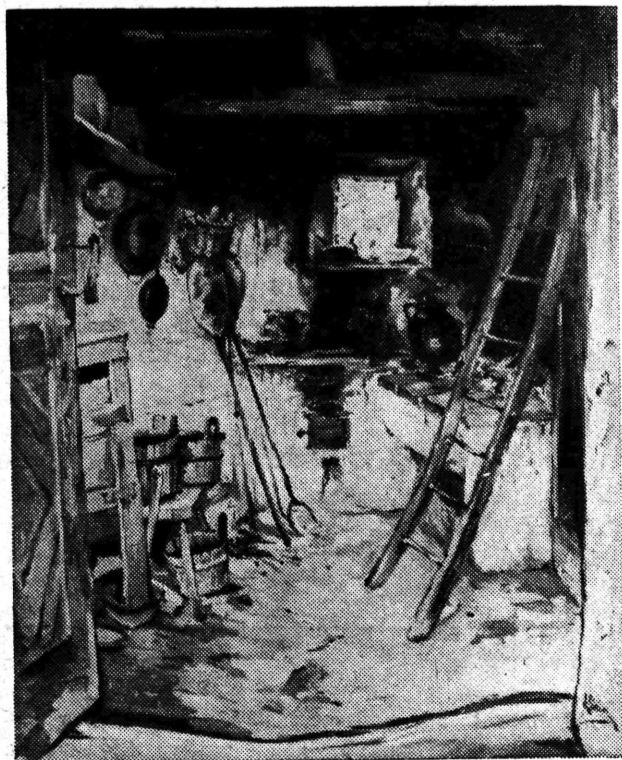
Osurt na izložbu slika Vladimira Kirina

Vladimir Kirin:

Kroz mjesec dana od 6. X. do 6. XI. bit će izložene slike akademskog slikara Vladimira Kirina. 4 prostorijske Gradskog muzeja na svojim stijenama ponosno drže 54 rada majstora Kirina i propuštaju dnevno masu posjetilaca, koji zastaju kod svake slike diveći se izboru motiva i kompoziciji boja.

U svaku od svojih slika majstor je udahnuo komad svoje duše, dao im života i svaka od njih osjećate, živi, diše i sama govori o sebi jer joj ne treba tumača. Njegov način slikanja, blagim bojama s oštrom naglašenim kontrastima bez traženja jeftinih i nerazumljivih efekata čine ga pristupačnim za najširi krug prijatelja likovne umjetnosti. O Vladimiru Kirinu, impozantnom hrvatskom slikaru, koji je u razdoblju od nešto preko 30 godina umjetničkog rada stvorio bezbroj djela, izdao veliki broj mapa litografija: Split, Šibenik, Hvar, Trogir, Stari Zagreb te ilustrirao veliki broj knjiga — vrlo malo se znade, barem u široj javnosti. U dobroj mjeri to dolazi odatle što majstor Vladimir Kirin ne voli reklamu već rad, koga su rezultati do danas ogromni.

Vladimir Kirin:

Staro ognjište u Otruševcu

U knjizi utisaka samoborskog muzeja upisan je velik broj utisaka i svi se u jednom slažu, da su slike Vladimira Kirina, najljepša pjesma pisana bojom, jedino što je svaki od njih to upisao svojim riječima, na svoj način.

Veliki naš pjesnik Vladimir Nazor u ciglih 6 stihova svoje pjesme posvećene majstoru — ocrtao je pravu stranu umjetnikovu i razotkrio njegova umjetnička raspoloženja s puno sanjarskih komponenta. — Evo te pjesme:

QUIRINUS

VLADIMIRUS QUIRINUS, MOJ SUPUTNIK,
[GLEDA PORTALE
SURIH PALAČA, LUK SVINUT NAD PROZOROM,
[KROV
NA KOM DIMNJACI STARI KO GRBAVI
[SJEDE PATULJCI
IZ ČIJIH USTA SE DIM U SUNCU
[VEČERNJEM SJA.
BLISTAJU NJEGOVE OČI. A ZAŠTO, VEĆ
[POGADAM. VIDI
NEŠTO DALEKO: SVOJ GRAD, TIHI SUTONSKI
[GRİĆ.

Ovako je govorio neumrla naš pjesnik prije 30 godina, tako ili slično govorimo mi danas, gledamo zapanjeni slike, koje govorne i dišu, ukazuju nam na ljepote, koje nas okružuju, ljepote u kojima smo mi i one u nama.

Kirinove slike mogu se gledati satima one vas zovu i ne puštaju od sebe.

Vladimir Kirin s mnogo ljubavi prilazi k svojim objektima slikanja baca ih na platno dajući im neki imaginarni život. U njegovim samoborskim motivima zastupana je šuma, zima, vjetar, kljet, cvijeće, ognjište, drveće, mrtva priroda, Stražnik i u svima je on, komad njega samoga i zato su to slike, koje voli i razumije svako. — Vladimir Kirin kao majstor u grafici imade bezbroj grafičkih radova i šteta, da ga nismo mogli na ovoj izložbi upoznati i s te strane.

Vladimir Kirin pripada staroj slikarskoj školi, ali on je slikar-pjesnik izvan vremena i prostora. Studirao je u Zagrebu, Beču i prošavši čitavu Evropu stvorio je sebi u čitavom svijetu umjetnički ugled.

Vladimir Kirin voli svoj Samobor što se neosporno čita s njegovih radova iz samoborske okoline iz kojih odiše iskrenost, koja je srž umjet-

ničkog stvaranja. Njegovi radovi nose tragove duše, zemlje i naroda odakle je nikao, i zato ga njegov narod voli i ponosi se takvim sinom.

Ovaj mali osvrt nije nikakva studija ili kritički osvrt na umjetničko stvaranje majstora Vladimira Kirina, jer će svoj sud o tome kazati drugi, već je to jedno malo skromno priznanje za veliki rad velikom čovjeku i majstoru današnjice. Pred njime je još mnogo toga. U njemu još sazrijeva nešto veliko i pravo i on će to vjerojatno obzirom na svoju kondiciju i ostvariti

Da je Vladimir Kirin majstor velikog stila dokazuje njegov Don Quijot, u 19 ilustracija bogatih zapletima s mnogo likova, koje on s pravom virtuozičnošću modelira.

Nadamo se, da ovo nije posljednja iako je prva izložba slika — upravo galerija slika, Vladimira Kirina.

Ono što je bio Stanko Vraz i A. G. Matoš za Samobor u književnosti, to je Vladimir Kirin u likovnom stvaranju. Bila bi neprocjenjiva šteta da ti radovi ne ostanu u Samoboru i sačuvaju se za buduća pokoljenja. Možda bi se mogla naći sredstva u tu svrhu, jer to istinski žele mnogi građani pa i rukovodioci narodnih vlasti. MaBo

Oproštajni koncert Maje Strozzi-Pečić

5. o. mj. održala je oproštajni koncert kazališna umjetnica u m. Maja Strozzi-Pečić. Njen vjerojatno posljednji nastup na pozornici i to baš u Samoboru, u kome živi posljednjih 18 godina, izazvao je živo i veliko zanimanje kod njenih prijatelja i obožavatelja. Mnogi poznaju umjetnicu iz mladih dana, kada je svojim ugodnim sopranom osvajala svjetske pozornice i ostavljala na slušaoce snažan utisak. — Otpjevala je pjesmu Bogumila Tonija »Stražnik« u kompoziciji Borisa Papandopula. Već sam njen nastup na pozornici izazvao je buru oduševljenja i pljesku nije bilo kraja, a pjesma izvedena njenim još uvijek svježim i ugodnim glasom mnogima je izazvala suze na očima. Obožavatelji su je obasuli svježim cvijećem i izazvali, da izvan programa otpjeva još dvije pjesme. — I sama umjetnica bila je vidljivo dirnuta tolikim izljevom pažnje Samoboraca prema nenoj osobi, koja će joj ostati nezaboravna.

Maja Strozzi-Pečić (lijevo) i Elizabeth Knight

Tom prilikom pjevala je i američka sopranistica Elizabeth Knight. — To je njen prvi nastup u Hrvatskoj, a prihod od koncerta namijenjen je izgradnji škole u Samoboru.

Njen program koncerta mogli bismo podijeliti u 4 dijela, jer je pjevala u četiri originalna jezika. Program je bio težak i prevelik za solo pjevanje, što u dobroj mjeri zamara izvođača.

Sud o kvaliteti njenog glasa nekako je podijeljen kod građana i dobiva se dojam, da su svi očekivali mnogo više. Unatoč pisanju kritike »The Times« iz New York City-a, da je »Njezin glas čist kao zvono, a i snažan« slušaoци su u dobrom dijelu nezadovoljni. Budući se ovdje radilo o jednom nesebičnom koncertu, publika je primila njenu izvedbu s mnogo pljeska.

Na klaviru je pratio mladi pianista Antun Petrušić. B. Mažuran

DJEČJAJI * KULTIČ

Prvoborac našeg kraja

PAVAO VIDEKOVIĆ — IVAN rođen je 1907. godine u selu Novaki, općina Samobor. Potječe iz seljačke porodice srednjeg imovnog stanja. U obližnjem selu Sv. Nedjelji polazi nekoliko razreda osnovne škole. Za manja upoznaje se sa teškim seljačkim životom i već kao mladić počinje politički djelovati i raditi. U prvo vrijeme svoje aktivnosti pristupa u HSS i postaje zamjenik predsjednika općinske organizacije Sv. Nedjelja. Ali uskoro Ivan raskrinkava izdajničko vodstvo HSS-e i otvoreno istupa protiv njega. Bilo je to god. 1936.

Revolucionaran, željan borbe i pravde Videković dolazi u dodir sa Komunističkom partijom i ostaje joj vjeran do smrti. Radi svog dosljednog stava, a po nalogu ondašnjeg zastupnika za kotar Samobor Tomašića, bude sa nekoliko drugova premlaćen od omražene zaštite. No, uzalud. Partija ga 1939. godine prima za svoga člana.

Odmah nakon proglašenja o dizanju ustanka po okupaciji naše zemlje, Pavao Videković-Ivan baca se svom svojom sposobnošću na ilegalan rad. Njegova kuća u selu Novaki služi kao skladište ilegala, tu se liječe ranjeni komunisti, prikuplja materijal i municija te se šalje na oslobođeni teritorij. A mnoge drugove je Videković i sam prebacio na Žumberak.

Kada mu je 1942. godine ustaška policija na tragu, odlazi u partizane i ostavlja obitelj. Tu je Ivan politički komesar 1. čete Zagorskog NOP odreda, koja je operirala zapadno od rijeke Krapine i istočno od Save. Dobar je drug i borac, požrtvovan i hrabar, te služi svima za primjer.

Po zadatku Partije vraća se na politički rad u Samoborski kotar, te vrši mnoge odgovorne dužnosti u partizanskim jedinicama. Kod formiranja Kotarskog komiteta KPH-e za kotar Samobor drugovi ga izabiru u komitet, a jedno vrijeme je i njegov sekretar.

Pavao Videković-Ivan poginuo je 10. travnja 1943. godine kod svog rodnog sela naišavši na njemačku zasjedu. Odičkovao je ordenom Narodnog heroja. M.

MIRKO RADUŠIĆ

Studeni

Mraz je opal po šenice,
Zima luče z glenice,
S hiži dišiju devenice,
Po brege furt veter jušće,
Kak da napil se žganice.

Pod obloke i po vrte
Katarinčice cveteju
Z bledem cvetem. Pak jeseni
Vence mrtvečke pleteju.

Ludi stišnjeni stojiju
Kraj oblokova i glediju,
Kak z gore tiči letiju.
Kaj me, nihov krič poveda,
Da pred snegom sim bežiju?!

BOGUMIL TONI

Škola za piliće

Piliće je sakupila
neka koka stara,
pa se s njima o životu
mirno razgovara,

Svako pi'e pomno sluša,
svako od njih šuti,
dok ih koka u saznanja
svakojaka puti.

Takav nauk za njih važi
bome suha zlata,
svaki predmet uči koka
u svem dva — tri sata.

Al' o kopcu i lisici
(aoh ljuta rana!)
zborila je pilićima
punih — deset dana!

MARIJAN GRAKALIĆ

U muzeju

Kao mramorni mimohod:
slušam udaranje mora
o stijene Zaprešić brega,
pred petsto hiljada godina.

Mamut od hiljadu trista kila
uvalio se u pijesak na plaži,
a sunce je navalilo
svojom toplinom na zemlju.

U moru duboko meguje
dviije školjke vode ljubav.
Jedan list od hrasta
pretvara se u kamen.

Puževi igraju kolo,
gmižući po ritmu
mamutovog dišanja...

Parada stoljeća
malazi se u vitrinama.

Nagradna križaljka br. 4 za djecu

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
12						13				
14				15		16		17		
	18		19					20		
21		22		23			24	25	26	
		27		28	29		30	31		
32							33			

Vodoravno: 1. Poznati hrvatski slikar porijeklom iz Samobora — 12. Ploha — 13. Vidi 6. okomito — 14. Greda — 15. Zemljište — 17. Prvi zrakoplovac — 18. Inicijali imena i prezimena suvremenog našeg književnika (Rasim) — 19. Torovi — 20. Vrst peršina — 21. Prijedlog — 23. Dva slova — 25. Lična zamjenica — 27. Stanovnik jednog našeg grada — 32. i 33. Poznata kulturna ustanova u Samoboru (nalazi se u Livadićevom dvorcu).

Okomito: 1. Bašta — 2. Maska — 3. Obar — 4. Nudim — 5. Samoglasnik i suglasnik — 6. i 13. vodoravno: Na kakvoj kulturnoj manifestaciji izlaže slikar pod 1. vodoravno — 7. Inicijali imena i prezimena poznatog humorističkog pisca (Natrag u naftalin) — 8. suprotni veznik — 9. Vika zvijeri — 10. Bilo kako — 11. Južno voće — 15. Dva slova — 16. Kralj ptica — 21. Gol — 22. Srdžba — 24. Prvi ili zadnji dio naziva jednog afričkog naroda (poznatog u borbi protiv britanskog kolonijalizma) — 26. Afrička životinja — 27. S — 28. Inicijali imena i prezimena suvremenog likovnog umjetnika iz Hrvatske (izlagao u Samoboru u okviru izložbe Hrvatskih Zagoraca) — 29. Inicijali imena i prezimena našeg starijeg fizičara — 30. Dva slova — 31. Kratica za Civilnu zaštitu. M. G.

Pravo sudjelovanje imaju svi pioniri i pionirke, te omladinci i omladinke do navršene 16 godine.

Rješenje križaljke uz kupon, kao i adresu natečajatelja predati u uredništvu »Samoborskih novina«, Narodni dom do 14. X. 1956.

Prva nagrada: 500 dinara, dvije druge nagrade: tromjesečna pretplata na »Samoborske novine«, treća nagrada: 100 dinara.

Nagradu za rješenje križaljke u broju 18. »Samoborskih novina«, t. j. tromjesečnu pretplatu na »Samoborske novine« dobio je Kamilo Flašar, učenik VII. razreda Narodne osmogodišnje škole u Samoboru.

RJEŠENJE NAGRADNE KRIŽALJKE BROJ 3.

Vodoravno: 1. Tor — 4. Rip — 7. Eli — 8. Aka, p — 9. Misal — 11. Ep — 13. Mika — Cer — 16. Mač — 17. Pal — 19. VN (Vladimir Nazor) — 20. Pesak, i, e — 22. Timok — 24. RS — 26. Kec — 27. Kap — 29. Tal — 31. Oton — 33. Ta — 34. Vapaj, k — 36. Ani — 37. Ara — 39. Cis — 40. Kat.

KUPON ZA NAGRADNU KRIŽALJKU
»SAMOBORSKE NOVINE« BROJ 20.

Zanimljivosti IZ STAROG SAMOBORA

ZAPLJENA BAKRA NA RIJEČKOJ MITNICI

Godine 1572. zaplijenila je Riječka mitnica nekoliko tovara bakra, za koji je kazano, da dolazi iz Samobora preko Kranjske za Bakarac. Trgovina bakrom, koji se kopao u Rudama, kao i drugim metalima, bila je u Samoboru vrlo živa, o čemu svjedoči i ovaj podatak. Isto tako u urbaru grada Dubovca stoji, da je 1579. i 1581. godine trgovao preko svojih gradana sa samoborskim bakrom i taj bakar izvezio preko mora (Matey Mezarych).

RUDARI SU BILI I PISMONOSE

U diobenoj ispravi kneza Zrinjskog od 1638. godine spominju se Rudari kao »tabellari« (pismo-noše, koji su vlasteli služili na konjima).

KADA JE SAGRAĐEN MOST NA SAVI KOD PODSUSEDA

Sve do godine 1883. na Savi kod Podsuseda bila je skela, koja je služila za prijevoz robe, putnika i kola. Kada je te godine sagrađen most, morali su putnici plaćati 4 filira za prijelaz, dok se za kravu plaćalo 20, a za konja 28 filira. Taj porez nije bio ukinut ni 27 godina poslije, pa se još plaćalo i godine 1910.

BATINE KAO OZNAKA DOBRIH VREMENA

U »Samoborskom listu« od 24. IV. 1910. godine u rubrici »Iz starih dobrih vremena« čitamo i ovo: »Jedna od najbitnijih oznaka starih dobrih vremena bile su svakako i batine! — Mi bismo ovdje spomenuti, da su se batine davale za kakvu god sitnicu, pa čak i za hirove suca.

Tako je 1713. godine neki Baltić dobio 25 batina, što je prešao preko sučeve livade. M.

KINO »NARODNI DOM« PRIKAZUJE

16.—17. X. (utorak—srijeda) »KNEGINJA MERI« — ruski film u tehnikoloru.

18.—19. X. (četvrtak—petak) »PUCAJ PRVI« — američki kriminalni film.

20.—22. X. »POSLJEDNJI APAŠ« — američki film u tehnikoloru. U glavnoj ulozi Burt Lancaster. — Film, u kojem se prikazuje borba bijelaca i Indijanaca.

24.—25. X. »ANDEO ILI DEMON« — američki film u kojem glumi poznati glumac iz filma »Lili« Jose Ferrer.

27.—29. X. »BIJEG IZ TVRDAVE« — američki film u tehnikoloru. Film obrađuje temu iz rata sjevernih i južnih američkih država. U glavnoj ulozi William Holden i Eleanor Parker.

31. X.—1. XI. »CRNI LABUD« — američki film u tehnikoloru. Film, koji prikazuje život pomorskih gusara. Glumci Tyron Power, Mauren O'Hara, Antony Kween.

IZ MATIČNOG UREDA SAMOBOR: ROĐENI:

Sovilj Nada, kći Dušana i Darinke — Zlodi Željko, sin Dragutina i Marije — Subić Boris, sin Dušana i Marije — Belošević Zlatko, sin Stjepana i Danice — Vlahović Juraj, sin Jure i Ane — Katanica Vera, kći Ivana i Barice — Stanić Franjo, sin Franje i Barbare — Markoci Vladimir, sin Ivana i Slave — Koletić Željko, sin Slavka i Druge — Vrhovčak Nenad, sin Zvonka i Nevenke — Belak Stanko, sin Stjepana i Anastazije — Roščak Božena, kći Franje i Terezije — Gvozdanović-Mihajlović Gordana, kći Mihajla i Ranke — Dučković Stjepan, sin Ivana i Terezije — Runtas Dragutin, sin Franje i Marije — Stupar Ana, kći Ivana i Marije — Kalingar Ivan, sin Antuna i Magde.

SKLOPILI BRAK:

Tunjko Mijo, postolar i Kuhar Paula, kućanica — Leković Đorđe, tehničar i Tkalčić Ljerka, farmaceut — Elblinger Boris, vulkanizer i Mesić Zlata, službenik.

UMRLI:

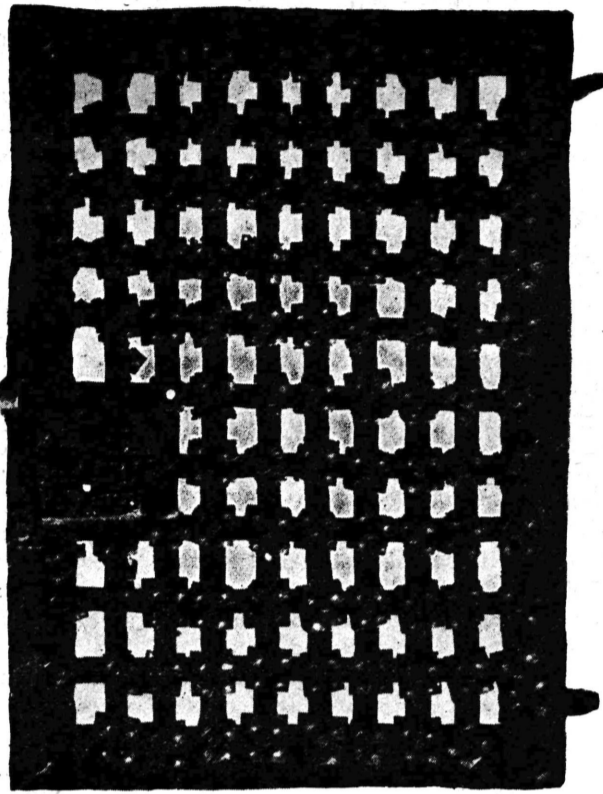
Hrvat Antonija, kućanica, stara 59 god. — Kalingar Magda, zemljoradnica, stara 52 god. — Petrić Ivan, zemljoradnik, star 45 god. — Jančić Bara, kućanica, stara 76 godina.

IZGUBLJENA LISNICA

s novcima i dokumentima. — Molim poštenog nalogodavca da dokumente i listnicu vrati a novac neka zadrži. — Javiti na adresu: Ivan RATEŠIĆ, Starogradska ulica broj 63.

Umjetnički kovano željezo u Samoboru

Među mnogobrojnim oblicima, kojima je Samobor sudjelovao, a sudjeluje i danas, u stvaranju naše kulture, jedno, iako malo, ipak zamjetljivo mjesto zauzima umjetnička obrada željeza. Željezo je nekad, kao i danas, služilo u prvom redu u praktičke, naročito tehničke i ratne svrhe, ali su ljudi u svojoj trajnoj želji i težnji za oblikovanjem lijepoga uvijek nastojali i znali predmetima praktične namjene dati umjetnički oblik. Time su nastajali predmeti, koji su u novije doba svrstani u

područje umjetničkog obrta ili primijenjenih umjetnosti. — Baš takvih predmeta iskovanih od željeza, u kojima su udružena umjetnička svojstva i obrtnička vještina, ima u Samoboru nekoliko. Neki od njih sasvim su naročito važni u povijesti našeg kovanog željeza.

Na prvom mjestu, nesamo po vremenu već i po važnosti, nalazi se mala rešetka svetohraništa kapele sv. Mihalja pod Starim gradom (sl. 1). Visoka, svega 38 cm, ona je jedan među vrlo rijetkim danas poznatim primjercima gotike u kovanom željezu sjeverne Hrvatske, a svakako je najznačajniji kovački rad razdoblja gotike kod nas. Na gustoj rešetki od plosnatih željeznih šipaka zakovicama su pričvršćeni nizovi malih gotičkih četverolistova, a prazne površine šipaka među njima ukrašene su sitnim ugraviranim ornamentima. Na lijevoj strani rešetke nasadena je prilično velika brava.

Svakako bi bilo vrlo zanimljivo znati, koji je majstor-kovač izradio tu rešetku. Njegovo ime nije danas više poznato, a pitanje je, da li će ga proučavanje starih spisa u arhivima ikada iznijeti na vidjelo. No jer se zna, da se kapela sv. Mihalja spominje prvi put 1536. godine, i da je vlasnik rudnika bakra u Rudama Leonard Gruber kupio godine 1534. polovicu Staroga grada — sasvim je vjerojatno, da je Gruber sa svojim rudarskim kovačima dao iskovati i rešetku sv. Mihalja s ostalim željeznim ukrašenjima i predmetima.

Gotička rešetka u sv. Mihalju u toku vremena teško je stradavala od velike vlage i rđe, pa je prije 10 godina bila stručno očišćena i konzervirana u Muzeju za umjetnost i obrt u Zagrebu. U kratkom vremenu poslije toga ona je ponovo bila tako oštećena rđom, da je početkom ove godine po drugi puta podvrgnuta čišćenju i konzerviranju, kako bi se spriječilo njeno ponovno upropaštavanje od vlage i uništenje.

Nije samo gotika zastupana među umjetničkim kovačkim radovima u Samoboru. I slijedeći stil, barok, koji je u XVII. i XVIII. stoljeću zavladao Evropom, pa preplavio i Hrvatsku, ostavio je vidljive tragove na samoborskim građevinama, a u vezi s njima, i na kovanom željezu.

U bogatim baroknim ornamentima oblikovani su ukrasi tornjeva samoborskih crkava: župne, franjevačke i sv. Mihalja, a i one u obližnjim Rudama. Jedan takav križ, koji je nekad stajao na župnoj crkvi, danas se čuva u Gradskom muzeju Samobora, pa ga je moguće dobro snimiti i točno pregledati, dok su vrhovi tornjeva gotovo nepristupačni. On je kovan od plosnatih željeznih šipaka dviju širina (jedne šire i druge znatno uže), što je jedna od izrazitih karakteristika baroknog kovanog željeza. Po dvije paralelne šire šipke tvore oko-

snicu dvostrukog križa, a na krajevima sroliko završavaju. Ukrasi od tanjih šipaka popunjavaju praznine među njima, a savijene su u obliku C i S spirala.

Kasnom baroku, vjerojatno pri kraju XVIII. stoljeća ili na početku XIX. stoljeća, pripada kolarski cimera na kući Čebušnjak, na Trgu 10. VI. 1950. — On nosi sve značajke kasnobaroknog razdoblja na području umjetnički kovanog željeza: glavna šipka konzole u svom donjem dijelu je sukana, a ukrašena je prilično bogatim ukrasima od željeznoga lima, koji su iskovani u obliku listova i velike ruže na vrhu. Rozete ukrašuju mjesta, na kojima je konzola cimera usadena u gredu kuće.

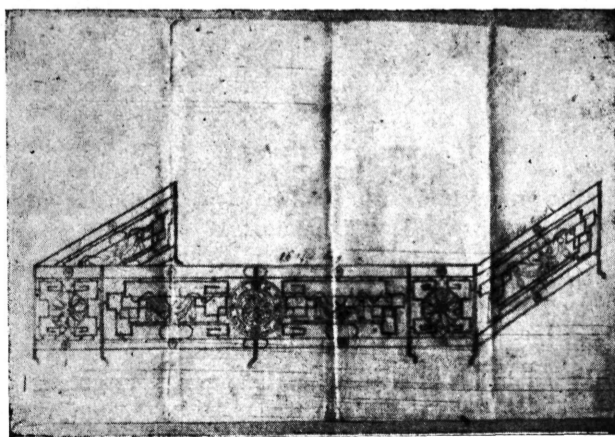
Vjerojatno je, da je sličnih kovanih obrtničkih cimera bilo nekad u Samoboru više, jer je poznato, da su u Samoboru u prošlim stoljećima obrti bili znatno razvijeni, a radionice su privlačile pažnju obrtnika upravo svojim cimerima. Tome su dakako mnogo pogodovali i rudnici bakra i željeza u Rudama, kao i preradba i kovanje na Hamoru.

Sasvim izuzetno mjesto u povijesti arhitekture u Hrvatskoj zauzima rad zagrebačkog arhitekta Bartola Felbingera, koji je na svojim građevinama primjenjivao detalje od kovanog željeza. I vrlo je zanimljivo, da se među malobrojnim sačuvanim i danas poznatim nacrtima Felbingera, 2 odnose upravo na samoborske zgrade, i to na dijelove od kovanog željeza. Oni su ujedno najstariji danas poznati nacrti za predmete od kovanog željeza u Hrvatskoj. Jedan nacrt čuvao se do nedavno u obitelji Kiepach, a prikazuje 3 projekta za ulaze u Balagove dvore, koje je Felbinger pregrađivao nešto poslije 1830. godine. Nažalost, ulazna vrata nisu bila izvedena u kovanom željezu ni po jednom od ta 3 projekta, a u vrijeme rata zameo se trag i samom nacrtu.

Drugi se Felbingerov nacrt čuva u Gradskom muzeju Samobora. To je projekt balkona samoborske općinske vijećnice na Trgu kralja Tomislava (sl. 2, 3). Motivi toga balkona su u čistom stilu empire, a i izveden je prema nacrtu, samo su mu proporcije nešto mijenjane. Sačuvan je i ugovor za izradbu toga balkona, koju je preuzeo 1825.-6. bravar Josip Korlin iz Zagreba, što se može tumačiti time, što je i Felbinger bio arhitekt, koji je imao svoje sjedište u Zagrebu i tamo najviše djelovao.

Neobično je, da na poledini triju velikih rozeta, koje su lijevane u željezu, stoji ispupčenim slovima zapisano: RUDE 1864. To bez sumnje znači, da su te rozete lijevane u Rudama i ugrađene u iskovanu ogradu balkona na vijećnici. Taj je balkon jedna od rjeđih klasicističkih balkonskih ograda u Hrvatskoj, a vrlo je lijep primjer kovanog željeza prve polovine XIX. stoljeća.

Sam originalni Felbingerov nacrt za tu ogradu bit će zbog svoje važnosti također izložen na izložbi »Umjetničke obrade metala naroda Jugoslavije«, za koju se upravo vrše posljednje pripreme.

Na samoborskoj općinskoj vijećnici nalaze se još 2 kovačka rada: dvoja željezna vrata, koja zatvaraju ulične lokale. Ona su sastavljena od željeznih ploča, a ukrašena su na sjecištima dijagonalno ukrštenih šipaka kovanim rozetama. Iako su ta dvoja vrata jednostavna i skromna, i u prvom redu svrsishodna, ona su vrlo skladna i dobro upotpunjavaju klasicističku građevinu. Vjerojatno je i njih projektirao Felbinger, budući da se nalaze na zgradi, koju je on gradio.

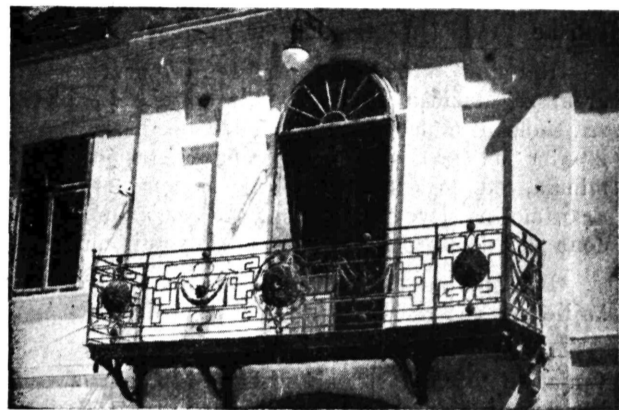
Svi ovi predmeti umjetnički obrađenog željeza u Samoboru svakako govore o vrlo visokom ukusu naručitelja — Samoboraca, a pretpostaviti se može, da su oni (s izuzetkom ograde na vijećnici) i rad samoborskih kovača. Nažalost, do danas još nisu proučeni podaci o tim majstorima, koji se možda

kriju po našim arhivima, ali je vrlo vjerojatno, da je takvih majstora u Samoboru bilo dosta, kad se u nedalekim Rudama uz bakar kopalo i preradivalo i željezo sve od XVI. do XIX. stoljeća.

Zanimljivo je, da se tradicija umjetničke obrade željeza nastavlja u Samoboru sve do danas — ali najviše među bravarima. Tako su bili dobro poznati Đuro Novak (umro oko 1900.), Stjepan Stengl (umro 1922.), koji je izradio oko 1883. godine lijepi balkon na sjevernom pročelju »Livadićeva dvorca«, zatim Josip i Marcel Melinšćak te Milan Ceraj — koji su koncem prošlog i početkom ovoga stoljeća bili veoma cijenjeni umjetnički bravari.

Od tih majstora imade veoma lijepih radova umjetnički obrađenog željeza na samoborskom groblju (ukrasi, ograde, svjetiljke). Od savremenih majstora treba spomenuti Dragutina Plečka, a naročito Vjekoslava Vrbanića, koji izrađuju predmete umjetnički obrađenog željeza za savremene moderne stambene zgrade. Umjetničkom obradom metala bave se uspješno i limar Ivan Venne te kotlar Franjo Urbas.

Dr. Lelja Dobronić

ČESTE SAOBRAĆAJNE NESREĆE

U samoborskoj kronici ponajviše čitate o saobraćajnim nesrećama. Toj rubrici nije svrha, da sve takve slučajeve iznese pred javnost zbog neke čiste registracije događaja ili zato, da ispuni stupce novina. Toj rubrici i tim vijestima je zadaća, da upozore sve one, koji se nadu bilo po kome poslu na cesti, da im često prijete opasnost po život, kojoj najčešće pogoduje neopreznost pješaka i upravljača motornih vozila, i da je tim saobraćajnim nesrećama redovito uzrok jedan od navedenih, a najopasniji je onaj »silni treći« i najčešći — alkohol.

Sva opominjanja, kažnjavanja i druge mjere nisu pokazale neki vidljivi rezultat u pitanju smanjenja saobraćajnih nesreća.

U posljednjih mjesec dana stradala su životom dvojica, dok je treći trajno nesposoban za privredu. — Braća Juro i Josip Kos iz Grdanjaca sjeli su na jedan bicikl i u pripitom stanju naletjeli na auto, kojim je upravljao Marijan Stipančić iz Zagreba. Josip je platio glavom, dok je Juro ostao živ, ali trajno nesposoban.

Drugi slučaj zbio se 6. X., kada je autostradom tjerao krave na pašu Josip Jazbinski iz Velike Jazbine. U času, kad je htio pretjerati krave preko ceste, našao je autobus iz Cerklja, kojim je upravljao nesiguran šofer i kad Šmidhenovih toplica prešao Jazbinskog i na mjestu ga usmrtilo.

Istog dana naletio je svojim autom kod benzinske stanice Albin Ahlić na auto Maksa Buršića i oštetio svoj auto za oko 60.000 Din, dok žrtava nije bilo, a Ahlićev auto pretrpio je manju štetu. Ove 3 žrtve i prilično visoka šteta neka bude opomena onima, koji se olako odnose na cestama s velikim prometom.

UDRUŽENJE PENZIONERA NR HRVATSKE

Podružnica SAMOBOR

OGLAS

Pozivaju se svi penzioneri grada i općine Samobor, da se prijave kod ove podružnice radi ispunjavanja prijave za izdavanje zdravstvenih legitimacija, koje će se nakon popunjenja prijave izdavati.

Sve upute daje Udruženje.

Tajnik: Kokša, v. r. Predsjednik: Lodefa, v. r.

